

АЛКОГОЛЛИ ГЕПАТИТ БИЛАН КАСАЛЛАНГАН БЕМОРЛАРДА ДАВОЛАШ САМАРАДОРЛИГИНИ ДИНАМИК БАХОЛАШДА ЖИГАР ЭЛАСТОГРАФИЯСИНИ ҚЎЛЛАШ

Qodirjonov Mirzohid

Axmadiyeva Umida

Ilmiy rahbar

Мавзунинг долзарблиги. Замонавий гастроэнтерология ва гепатологиянинг энг долзарб ва эътиборни талаб қиладиган муаммоларидан бири бу асосан спиртнинг гепатотоксик таъсиридан келиб чиқадиган токсик жигар шикастланиши. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) маълумотларига кўра, дунё аҳолисининг ҳар йили 3,7% алкоголь билан боғлиқ касалликлардан вафот этади ва 140 million одам алкогольга боғлиқликдан вафот этади ва уларнинг ярми жигар касалликларига чалинади.

Спиртли ичимликлар истеъмолининг доимий равишда 1,4 мартага кўпайиши туфайли, 21-асрнинг бошларига келиб, Россия истеъмол қилинадиган ичимликларнинг ўта ноқулай тузилиши билан дунёда спиртли ичимликларни истеъмол қилишда етакчи ўринни эгаллаб турибди [20]. Алкоголли гепатит (АГ) нинг ривожланиши жигар фиброзининг (ЖФ) ривожланишига, сўнгра жигар циррозига (ЖЦ) ўтишга олиб келади; бундан ташқари, гепатоцеллюляр карцинома (ГЦК) ривожланиш хавфи сезиларли даражада ошади. Шунини инобатга олган ҳолда, эрта ташхис қўйиш жуда муҳим аҳамиятга эга, у ёки бу даражада, жигар паренхимасида некроз жараёнларнинг оғирлигини ва ЖФ нинг дастлабки босқичларини аниқлашга имкон беради.

Умумий баҳолаш мезонлари йўқлиги сабабли жигар фибрози даражасини аниқлаш учун ултратовуш, магнит-резонанс томография ва жигар томографиясини (КТ) натижаларини талқин қилиш қийин. Бир қатор диагностик тестлар мавжуд: биокимёвий кўрсаткичлар (трансаминазалар - АСТ, АЖИТ, гаммаглутамил транспептидаза - ГГТП ва бошқалар), ўткир фаза оқсиллари кўрсаткичлари (алфа-2-макроглобулин, гаптоглобин ва бошқалар), шунингдек фиброгенез воситачилари ва ҳужайрадан ташқари матрицанинг таркибий қисмлари. Ушбу усулларнинг ночорлиги жигарда фиброгенез жараёнларининг ўзига хослиги пастлиги уларни спиртли ичимликлар таъсирида, айниқса циррозгача бўлган босқичда қўллаш самарасизлигини кўрсатди.

Ҳозирги вақтда жигар зарарланиш табиати ва унинг ҳолати тўғрисида тўлиқ маълумот жигарни морфологик текшируви билан таъминланиши мумкин, аммо пункцион жигар биопсиясини кенг жорий етиш бир нечта муаммоларнинг мавжудлиги билан чекланади: меъёрий ҳужжатларнинг етишмаслиги, малакали морфологларнинг етишмаслиги, асоратларнинг юзага келиш хавфи ва бошқалар.

Замонавий инвазив бўлмаган диагностиканинг жигар биопсиясига нисбатан муҳим афзалликлари соддалиги, арзонлиги, ахборот таркиби, жараён динамикасини кузатиб бориш қобилияти, хавф гуруҳидаги беморлар учун скрининг усули сифатида фойдаланиш қулайлиги билвосита ултратовушли жигар эластографияси усули энг катта қизиқиш уйғотмоқда.

Ушбу тадқиқотда жигар паренхимасининг эхозичлигининг ўртача даражаси тўқима текшируви ҳажми билан белгиланади, бу жигар пункцион биопсиясидан бир неча баравар юқори.

Тадқиқот мақсади.

Давом этаётган терапия фонида алкогольли гепатитда ултратовушли эластография орқали жигар фиброзининг динамикасини аниқлаш ва гепатопротекторлар самарадорлигини қиёсий баҳолаш.

Тадқиқот вазифалари.

1. Жигар фибрози билан алкогольли гепатитнинг клиник кечишини тавсифлаш.
2. Жигар фиброзини аниқлаш ва унинг динамикасини баҳолаш учун ултратовушли жигар эластографияси усулидан фойдаланиш имкониятларини баҳолаш.
3. Адеметионин, Урсодезоксихоли кислотаси ва муҳим фосфолипид дориларининг самарадорлигини қиёсий баҳолаш, уларнинг антифибротик таъсирга эга эканлигини аниқлаш.

Тадқиқот объекти ва материаллари

Тадқиқот объекти АДТИ клиникаси гастроэнтерология ва гепатология бўлимида ва поликлиникасига стационар ва амбулатор даволанишга мурожат қилган тасодиқий намуна олиш йўли билан танланган эркаклар бўлади.

Тадқиқот материаллари – алкогольли гепатитлар, гепатопротекторларнинг терапевтик самарадорлиги ва жигар эластографиясини динамик баҳолаш.

Текширув усуллари

1. Паспорт маълумотларини, клиник ташхисни, лаборатория ва биокимёвий маълумотларни ўз ичига олган анкетани таҳлил қилиш: умумий қон, умумий сийдик тахлили, Умумий билирубин, АлАТ, АсАТ, мочевино, қолдиқ азот, креатинин, Иммунофермент анализда (ИФА) – HbsAg, HCV, HDV маркерлари манфий натижаси ва бошқалар.

2. Инструментал текширувлар: Ултратовуш текшируви, ЕКГ, қисқа муддатли эластография ва клиник ташхисни тасдиқловчи бошқа тадқиқотлар.

3. Олинган натижаларни статистик қайта ишлаш Statistica 6.0 дастурий пакетининг стандарт вазифалари, Стюдента–Фишер ишонч мезони ёрдамида амалга оширилади.

Истисно мезонлари: HbsAg ва HCV учун ижобий тестлар;

Ҳар қандай этиологияли жигар циррозлари, шу жумладан жигар зичлигининг юқори қийматлари Скрининг ултратовушли жигар эластографияси (12.4 КПА дан юқори) аниқланиши;

Ультратовушли жигар эластографияси (5.8 КПА дан жигар эхозичлиги камроқ).